

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 7. Skav

Fylke: Buskerud

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Fal

Emne: Skav

Bygdelag: Nordbygd

Oppskr. av: A. Kirke deler

Gard: Kirke deler

(adresse): Levelø

G.nr. 54 Br.nr. 3-4

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Emne 7. Skav.

SVAR

Noko sær sáamnamm paa slikt hjelpfor som skav, ris, mosé, staarr og lauv, har me ikke her. Det kan vara at det vert sagt skrappor, rastefor, men noko aalment er det ikke. Skav er bruket som for her i aminnelige tidar. Det var no helst skav av bjork, men ogsó av osp, og selje (vir). Bork av furu bruktest ogsó, men daa laut dei selje (slinder) av den grove borken, aa skava av den, som var naast ved den, likeisó med osp. Det fyrste eg minnest, daa me ikke hadde annar bruktest mykje ved paa ein gard, og det var daa helst bjork. Um hausten var dei i skogen gjerne flere dagar og hogde store, "kostar med" beit. (Beit er namne paa bjorki naar den er hogd.) So snart det vart innofore koyrde dei heim, "beiti" med beviót og riset paa. Naar me daa i 1880 var hadde umlag 25-30 store lass med beit, so vart det nok mange kubbar aa fetekeji og skava, i kvildesto um veker. Naar dag la dei ned i garden,

2

ein, 5-6 "beitabastkor," aa löyste so ut
kyrni so dei flekte bit, av all riset.
Fering 1900 og utover slutta dei med aa löysa
ut kyrni aa daa laut me "rise" av bustkorne
aa gje kyrni riset inne. Etter kvart som
biti var avrisa, so maatte dei "saga kubbar"
saga upp bustkorne i vedlengda vel 60 cm.
Nesten kvar kvelde bar me enn i stugu
kubbar aa flekte og skov. Det var kvelde-
vetearbeid mest heile veteeren. Var kub-
barn tela, so hadde me dei inn i fjöset
ei natt, so dei lina. Fyrst laut me flekkja
(flekk, flekkji, flekkjng) av all nevir, helst
so store nevrar, som nogeleg. Dei skulde
vara til "feking", fakenne. So var det
skaving (aa skava, skave, skjev). Det fyrste
og hugvar brukte dei jamt kniv. De la
daa kubben paa vinstra knætt, laaret aa
skov umlag halvt oppover, endisnude
so kubben aa skov den andre halvdel.
Her i fering 1880 fekk²²² ein reidskap til aa skava
med "stejöv". Det er eit jern, smidd gjerne av
ein gammal lara, böygt i ein runding aa baar
endarne smidd ut til ein lang, som er
festa til eit lite skaft med ein liten krok
i enden, (sjaa reidset). Dei set daa kubben
paa enden paa vinstra knætt og stejv
fyrst nedre halvdel, so snur dei hin enden med
aa stejv den. Summe bara hot i ein krakke
set ein pinn med ein jernpigg i enden
i holt aa set kubben paa, ell dei laga ein
kubbe med ein pigg i som staar paa golvet.
Det gjeteke mykje fortare aa skava med stejv.
Naar alle kubbarne var skaven, so bar dei

dei ut aa, kasta dei i ein stor haug gjernu
 nedanfor stugutrappi, der dei laag til vaaren,
 daa dei hadde (hadde, laa, laadt) store vedlar av
 dei. Skavet hadde^{dei} i bytter og bar det aaf
 fjøset. Um morgonen naar det stelte kyr-
 ne, tok dei ein skavgaupe (gaupe er so
 mykje som dei tek med laas, herder)
 aaf kvar bytte aa blanda, det med
 foret Skundom, gav dei kyrni skavet i
 laasen, men det var best, naar det
 vart blanda i foret. Skavet var best
 naar det var fersket og mjølet. No er
 det nok kilt slutt med skaving, det
 er berre ein og annan gammal stike som
 eg, som flitekeji og skjevnoteri kubbar
 for aa ha god tur ved. Skring 1920-30
 aari tok dei til ^{aa} kløyva bjørskveden aa
 aa sidan er skavingi avlagt kilt.
 Det er nok ^{at} søffagfolk ikeje vil rekne skav for
 vidare naringsøverdigt, men det er no ofte
 vitenskapen kjem til andre resultat. Erfaring
 er nok den beste læremester. Ei gammal
 dygtig kyring sa ein gong, at ho saag store
 steinad paa, at det vart gubars og fjulskars
 rumme paa mjølken, naar ho fekte skav
 aa gje kyrni. Skaving av furu og timmer
 er vist ikeje mykje brukt, men eg hugoar
 at sume hadde med ein sekk, naar dei
 lagde timmer aa skov av den finaste barken
 aa tok med seg heime. Til det hadde dei ei
 storr "skjöv". Det var eit handtak med tvo
 armar framover. Skavjernet i ein liten runding
 med ein larsyi i kvar ende som var festa i an-
 marne (vjae ridset).

4

Ord som skarvhal og skarvjar er ikkje brukte her, men det er ein reidskap, me kallar "bandstenir" som dei brukte til aa berkeja (berke, berkeji, berkeja) timmer med. Det var ein tenir umlag 30 cm lang med ein lang ^{end}kerar, böygt innover og med skaft paa. Me hadde eit lite sagbruk ned ved elvi aa naar varet var mildt so borken paa timmeret var tim, so kom ofte ein ell flere av plasoefolkei aa felle skara, timmerstokkar. Dei hadde med ein selete aa ha skar i, og so hadde dei sauer ell gjeiter med, som felle vara med aa tenaga.

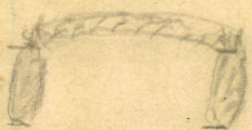
So köyde me jant hum kvist og top av timmeret raat aa la det atover i garden, so sau og gjeit felle tenaga av borken, ja me hadde ofte barkvistar inn i stallen so sau og gjeit felle tenaga av dei umrotti. (tengeji tenog, tenaga.)

Höjning og höjved brukte me ikkje noko vidare her, men staur, kornstaur og gjerdestaur felle me og skov fyr, men no skara, di den med neveren paa, aa daa et ikkje kyrne skavit naar neveren er med.

Dei granne topparne og grov kvist av björke skov dei ikkje, men hogde det opp i varlig vedlingd aa ladde den i vedla.

Den veden kallast "lave". Dei grannaste kvistarne er "traas", raavetraas aa vart laga i ein haug, Veden som er skaven "Skave" nyttaast sjölvagt til all slags bransel, og til bakesved var den framifraa, daa det vert so lite røyk av den.

"Erningssyrke" av skavin björk kallast "kaltr".

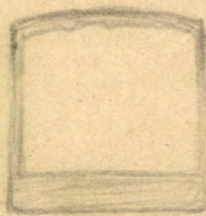
Barrdörrar

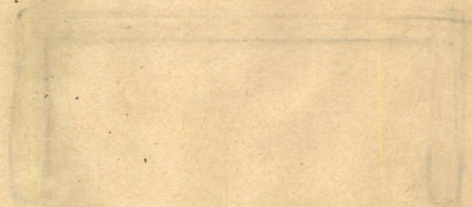
Ris'krökar

Skjör

Skjör

1172